

E-KÖZIGAZGATÁS ÉS AGRÁR-SZAKIGAZGATÁS MAGYARORSZÁGON

Nagy Elemérmé dr.⁽¹⁾ - Hampel György⁽²⁾ - Fabulya Zoltán⁽³⁾
⁽¹⁾ főiskolai tanár, ⁽²⁾ főiskolai adjunktus, ⁽³⁾ főiskolai adjunktus
Szegedi Tudományegyetem Mérnöki Kar

Abstract

The aim of our paper is to give an overview of the electronic public administration and the agrarian administration in Hungary.

The size of the administration affects economic growth: it consumes 35 to 49 percent of the GDP in the European countries. By introducing electronic services, more than 5 percent of the administration costs can be saved. The efforts to digitize are based on the e-Europe programme with the objective to create an information society for everyone.

After creating the legislative background in the past years, administration offices could digitize their registry and could start to offer more and more electronic services to the citizens and organizations. Although the level of digital literacy should be raised among the citizens and the civil servants as well, Hungary can be proud of the quality of the electronic administration services which is above the EU-28 average.

The agrarian administration needs a lot of data which is collected and processed by information systems obligatory in the European Union. The collected data is required to effectively operate the agriculture and to access European agricultural subsidies. In the past few years efforts were made to catch up with the European agrarian information systems and today these systems are able to provide the necessary information for the administration and the farmers as well.

1. Bevezetés

Publikációnk első részében áttekintjük az elektronikus közigazgatás helyzetét, az igénybe vehető szolgáltatások körét, a terület jelenlegi és a jövőbeli kihívásait, eddigi eredményeit és jövőbeli céljait. A második részben szólnunk – a részben közigazgatásra épülő – agrár-szakigazgatás feladatairól, céljairól, továbbá e szakterület működéséhez szükséges, kötelezően működtetendő információs rendszerekről.

A számítógép megalkotásával történelmi jelentőségű innováció került az emberiség birtokába. Az utóbbi két-három évtizedben a számítástechnika elemeinek és rendszereinek teljesítménye jelentős mértékben nőtt, alkalmazhatósága kitágult, elterjedéséhez a gazdasági, műszaki és társadalmi feltételek kedvezővé váltak. A számítógép ma már behatolt az élet szinte minden területére, és integrálta, újraformálta a fejlett országok egész termelési és társadalmi tevékenységét. (Mehlhoffer, 2007)

Korábban az adat és információ mozgása, feldolgozása az emberi agy közvetlen lehetőségeinek arányában történt. A számítógép alkalmazása azonban megsokszorozza a lehetőségeket, az informatika segítségével számos logikai folyamat az emberi agyon kívül is elvégezhető. Ezzel lehetővé vált, hogy számos területen a számítógép felgyorsítsa a fejlődést, átformálja az ipari, kereskedelmi és az igazgatási tevékenységet, és ezáltal folyamatosan átalakította környezetét. (Mehlhoffer, 2007)

2. Közigazgatás

2.1. A közigazgatás

A közigazgatás azon szervezetek összessége, amelyek közhatalmat gyakorolva, az állam vagy az önkormányzat nevében közfeladatokat látnak el és jogszabályokat hajtanak végre. A helyi közügyekben az önkormányzati közigazgatás, az országos jelentőségű ügyekben a központi közigazgatás jár el. Az egyes közigazgatási szervek, szervezetek hatalmát területi szempontból az illetékességük, az általuk lefolytatható eljárások típusa szempontjából a hatáskörük határozza meg. A közigazgatási eljárást hivatalból vagy a közigazgatás ügyfeleinek kérelmére a köztisztviselők folytatják le. (Wikipédia, 2007)

A közigazgatás mérete és súlya hatást gyakorol gazdaság növekedésére – Európában a GDP-nek átlagosan 35-49%-át emésztí fel; számos országban a közigazgatás a legnagyobb piaci megrendelők közé tartozik. Egy elektronizált közigazgatás a költségek több mint 5 százalékát is megtakaríthatja, így az e-szolgáltatások elterjedtsége valóban fontos kérdésként vetődik fel. (Molnár et. al., 2006)

A magyar közigazgatással szemben a legnagyobb kihívás az Európai Unióhoz való csatlakozásból ered.

A közigazgatás teljesítőképességének emelése egyrészt gazdasági, másrészt etikai okok miatt is szükséges. A közigazgatás teljesítőképességének növelése alapvető fontosságú, azért, hogy az mindenki hasznára működjön, továbbá a magyar közigazgatásnak eredményesen kell megvalósítania az Európai Közigazgatási Térbe való illeszkedését is.

Bár a közigazgatás kialakítása, szervezése és működtetése nemzeti hatáskör, az Európai Unió több lépést is tett az egységesebb közigazgatási tér kialakítására. A tagállami közigazgatások fejlődését azonban nemcsak az európai, hanem a tágabb értelemben vett nemzetközi folyamatok is befolyásolják: a költségvetés helyzetének javítása, az állampolgárok megnövekedett elvárásainak kielégítése, az eredményesség javítása és egyéb kihívások figyelembe vétele nemcsak az Európai Unió tagállamaiban, hanem a világ más országaiban is fontos szempont. Tehát elmondható, hogy a közigazgatás európaizálódását kiváltó folyamatok mellett a társadalom modernizálódásához kapcsolódó követelmények is meghatározzák a nemzeti közigazgatás, illetve közszolgálat átalakítását. (Dudás, 2008)

2.2. A közigazgatás digitalizálása

Az Európai Bizottság 1999-ben hozta nyilvánosságra programtervezetét, amely az e-Europe nevet viselte. Ennek a programnak fontos részét képezi az on-line kormányzás és az elektronikus közigazgatás. Az e-Europe központi üzenete maga a cím: Információs társadalmat mindenkinek! A második üzenet, hogy a digitális korszak technikailag lehetséges alkalmazásaival törekedjünk az életminőség javítására, kezdve az elektronikus kereskedelemtől az on-line egészségügyig. A harmadik átfogó üzenet az, hogy az elektronikus Európa megerősödése érdekében a tudásgazdaság, az információs gazdaság fontosabb alkalmazásait (e-kereskedelem, intelligens kártya, stb.) gyorsan és minél szélesebb körben kell elterjeszteni.

A program a demokráciamodellel megújítását is követeli az on-line kormányzásra való áttéréssel. (Király, 2002)

Az e-közigazgatás célja elektronikus csatorna létrehozása az önkormányzatok, a lakosság, valamint a különböző szervezetek között, illetve ennek a kapcsolatnak minél szélesebb körű

alkalmazása és hasznosítása; így korszerű, szolgáltató és ügyfél centrikus ügyintézés valósulhat meg.

Az e-közigazgatás legfőbb feladatai: információk közzététele a világhálón, az állampolgárok hatékony tájékoztatása, az ügyfélszolgálatok tehermentesítése, valamint interaktív szolgáltatások és e-ügyintézés az interneten keresztül. Ehhez a közigazgatás digitalizálása szükséges, amelynek több, egymásra épülő lépéseit a következő: (Varga, 2007)

- Első lépés: A technológiai modernizálás; a megfelelő informatikai infrastruktúra kiépítése.
- Második lépés: A belső e-ügyintézés elterjedése; a közigazgatási szerveken belüli teljes ügyintézés számítógépre vitele, az elektronikus iroda (részleges) megvalósítása.
- Harmadik lépés: Az állampolgári ügyintézés interneten keresztüli megvalósítása; közigazgatási szolgáltatások számítógép-hálózaton történő igénybevétele.
- Negyedik lépés: Az állampolgári e-részvétel a döntések előkészítésében és végrehajtásában; szoros kétirányú kapcsolat kialakítása az állampolgár és a közigazgatás között.
- Ötödik lépés: e-Választás a virtuális térben, úton az e-demokráciába.

Az Európai Unió országainak közigazgatása – így Magyarországé is – jelenleg a harmadik lépés megvalósításánál tart.

Az Európai Bizottság 2005 évben közreadott felmérése szerint az új tagok az e-közigazgatás terén átlagosan két évvel voltak lemaradva a régiektől. Magyarország felkészültsége ezen a téren hasonló a környező országokéhoz, a középmezőnybe tartozik. (Molnár et. al., 2006)

2.3. Jogszabályi háttér

Korábban a számítógépek – elsősorban jogszabályi korlátok miatt – az egyedi ügyintézésben csak annyiban kaptak szerepet, amennyiben a megfelelő papír dokumentum előállítását szolgálták. Ez a gyakorlatban szövegszerkesztési, majd ügyviteli támogatást jelentett. A térinformatikai rendszerek megjelenésével érdemi szakhatósági támogatást kezdett adni az informatika.

Az ezredforduló környékén már emberek százezrei tértek át az interneten keresztüli elektronikus ügyintézésre (levelezés, banki tranzakciók, on-line vásárlás stb.). Emellett a közigazgatási szervek adatbázisait sorra digitalizálták (például a nyugdíj- és egészségbiztosítás, valamint a földhivatalok adatait), és kezdtek kezdetleges elektronikus szolgáltatásokat nyújtani (adó-, munkaügyi adatbázis stb.). Az államigazgatási eljárás azonban ezalatt csaknem érintetlen maradt. (Mehlhoffer, 2007)

A közigazgatás elektronikussá tételéhez először meg kellett oldani annak hitelessé tételét. Ezt szolgálta a 2001. évi XXXV. törvény az elektronikus aláírásról. Majd a következő – radikális – lépés a 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény volt, ami újabb elmozdulást jelentett az információs társadalom felé.

Az új jogszabályból fakadó első következmények nem az ügyfelekkel történő elektronikus ügyintézésből, hanem a belső működés szabályainak változásából adódnak: a módosított levéltári törvénynek, a közigazgatási eljárási törvénynek, valamint a kormány- és miniszteri rendeleteknek a továbbiakban csak erre a célra tervezett iratkezelési szoftverek birtokában lehet megfelelni.

A jogszabályok az informatikai rendszerek közigazgatási célú felhasználásának több területét szabályozzák, így: (Kovács, 2007)

- a hatóság és az ügyfél közötti elektronikus kommunikáció folyamatát,
- az ügyfél azonosítását,

- a felhasznált szoftver- és hardvereszközökkel kapcsolatos követelményeket (dokumentumkezelés, interoperabilitás, formátumok),
- minőségbiztosítási és információbiztonsági menedzsment követelményeket határoznak meg a rendszerek tervezésével, fejlesztésével és üzemeltetésével kapcsolatban.

2007. január 1-jétől kizárólag a 16/2006 (IV. 6.) BM rendelet alapján kijelölt minősítő szervezet által tanúsított iratkezelési szoftvert lehet megvásárolni. 2008. január 1-től pedig a közfeladatot ellátó szervezetek kizárólag tanúsítvánnyal rendelkező iratkezelési szoftvereket használhatnak.

2.4. E-szolgáltatások

Az e-közigazgatás előnyei között említhetjük, hogy így lehetővé válik az emberi erőforrások megtakarítása, ami hatékonyabb ügyintézészt eredményez. Az elektronikus úton történő ügyintézés mind az állampolgárok, mint a hivatalok számára időmegtakarítást jelent. Az adminisztrációban dolgozóknak kevesebb időt kell fordítaniuk űrlapokkal kapcsolatos munkákra, így az adminisztráció egyszerűsödésével, a többszöri munkavégzés kiküszöbölésével csökkennek az ügyintézés költségei és hibalehetőségei. Kialakul az e-demokrácia; a portálokon keresztül nyilvánossá válik az önkormányzatok és a különböző szervezetek munkája lakosság számára is.

Az e-szolgáltatások teljesítménye szoros korrelációt mutat a GDP-vel, valamint a gazdasági versenyképességgel: Azokban az országokban, ahol magas az egy főre jutó bruttó hazai termék, ott általános e-kormányzati stratégiával rendelkeznek, kifinomult online szolgáltatásokat kínálnak és a közszolgáltatások modernizációját a minisztériumi hierarchiába illeszkedő, önálló intézmény végzi. A szegényebb országokban az e-közigazgatás területe nem nyer önálló prioritást, csupán az információs társadalom megvalósításának egyik részterületeként kerül meghatározásra és az online szolgáltatások szintje is jóval alacsonyabb. Az e-közigazgatási teljesítmény szoros korrelációt mutat az internet elterjedtségével is. Az online közszolgáltatások sokszínűsége szorosan összefügg azzal is, hogy az informatikai írástudás szintje mennyire magas. (Molnár et. al., 2006)

A számítógépet a közigazgatásban elsősorban olyan feladatokban lehet hatékonyan alkalmazni, amelyek nagyobb adatbázis(ok) kezelését teszik szükségessé. Néhány ezek közül a nyilvántartások közül: (Mehlhoffer, 2007)

- személyi nyilvántartások;
- lakásigénylések nyilvántartása;
- légszennyezők és szennyezések adatainak nyilvántartása;
- városi útnyilvántartás;
- első ízben munkába lépők nyilvántartása;
- munkaerőigények és munkaerő-közvetítés nyilvántartása;
- szociális gondoskodást igénylők nyilvántartása;
- beruházások nyilvántartása;
- pénzügyi ágazat pénzforgalmának nyilvántartása;
- ingatlanok forgalmi értékének nyilvántartása;
- mezőgazdasági haszonbérlok nyilvántartása;
- sportolók adatainak és az egyesületek költségvetésének nyilvántartása;
- kisajátítások nyilvántartása;
- szabálysértések nyilvántartása;
- önkormányzati feladatok nyilvántartása;

- önkormányzati utak forgalmi jelzéseinek nyilvántartása;
- kisvállalkozások nyilvántartása;
- helyiség-nyilvántartás;
- településfejlesztési hozzájárulás nyilvántartása;
- a lakosság komplex egészségügyi szűrésének nyilvántartása;
- iktatási nyilvántartás.

Ezek a digitalizált nyilvántartások elsősorban a közigazgatás belső működési folyamatainak segítségét szolgálják. Vannak olyan elektronikus szolgáltatások, amelyek kifejezetten az állampolgár (vagy vállalkozás) és a közigazgatás közötti kapcsolat hatékonyságának növelésére, könnyítésére szolgálnak. Néhány ezek közül:

- általános információnyújtás, tájékoztatás interneten keresztül (például jogszabályok, közigazgatási eljárások menete, intézkedések, tervek stb.),
- időpontfoglalás személyes ügyintézéshez,
- adóbevallás elektronikus intézése,
- nyugdíjjal kapcsolatos ügyintézés,
- cégbírósági elektronikus ügyintézés,
- egyéb elektronikus adatszolgáltatás a hivatal felé (például adatszolgáltatás letiltása, gázár-támogatás igénylése stb.).

Ahogy a hagyományos ügyintézéshez szükség van az írni-olvasni tudás képességére, az elektronikus ügyintézéshez a „digitális írástudás” képessége szükséges. A számítógép bonyolult eszköz és a társadalom nagyobb része még nem rendelkezik olyan szinten ezzel a tudással, hogy jogainak csorbulása nélkül mindenütt elő lehessen írni kötelező használatát. Ugyanakkor a kor követelményeinek megfelelően az ügyfelet megilleti az elektronikus ügyintézés igénybe vételének joga.

Figyelemre méltó az a jelenség, hogy a magyarországi internetezők csoportján belül elsősorban a középkorúak és az idősebb korosztály érdeklődik az online ügyintézési lehetőségek iránt. Ugyanakkor ennek a felhasználói rétegnek az aránya még olyan kicsi, hogy kevésbé érvényesül az az állampolgári, felhasználó nyomás, ami kényszerítő erővel hatna a közigazgatás elektronikusá tételére irányába.

Az e-közigazgatás igénybe vételéhez nem csak az ügyfél oldalról szükséges a megfelelő informatikai ismeret, hanem a közigazgatási hivatalok munkatársaitól is elvárható a legalább felhasználói, vagy akár annál magasabb szintű informatikai ismeret.

A közigazgatási hivatalok dolgozói az alapvető számítástechnikai ismeretek, mint az operációs rendszer és az irodai programcsomagok kezelésének képessége, képesek kell legyenek különböző, nyilvántartásokhoz kapcsolódó információs rendszerek használatára is.

2.5. Az elektronikus közigazgatás kihívásai

Az elektronikus közigazgatás bevezetése és működtetése több megoldandó problémát vetít előre. A következőkben felsorolt tényezők közül több részben már megoldott, más részüket még megoldásra vár:

A közigazgatási szervezetek belső ügyviteli folyamatainak interaktív elektronikus rendszerre történő átalakítása után azt fel kell bontani egyrészt egy klasszikus interaktív integrált közigazgatási rendszerre, valamint a lakossági hozzáférést is lehetővé tevő rendszerre.

Módosítani kell a közigazgatási szervezeteken belüli kapcsolatrendszert, amihez szakszerű közigazgatás-szervezési átalakítás szükséges. Meg kell változtatni a korábbi örökölt eljárási-döntési mechanizmusokat. Az új technológia csak akkor hidalja át az információcsere útjában álló időbeli és földrajzi távolságokat, ha sikerül áttörni a hierarchikus és bürokratikus

korlátokat és megkönnyítik a hivatalokon belüli vertikális és horizontális információáramlást. Az alapnyilvántartások (cég-, telek-, ingatlan-, gépjármű tulajdonos- és forgalmi engedély-, személy- és lakóhely nyilvántartások, közműterképek stb.) megbízható adatokkal való feltöltését meg kell oldani. Az adatok megbízhatósága növelhető és az „egy adatot csak egyszer megadni” elv érvényesíthető az adatbázisok szabályozott és korlátozott összekapcsolásával.

Fejlett távközlési infrastruktúrát kell kiépíteni, amely megfelel az e-közigazgatással kapcsolatos társadalmi és állampolgári igényeknek. Minden állampolgárnak és vállalkozásnak elérhető áron hozzáférhetővé kell tenni az információs hálózatokat és szolgáltatásokat.

A regionális, megyei vagy esetleg kistérségi távoktatási programok kiemelt feladata kell legyen a köztisztviselők felkészítése az e-közigazgatás feladatainak ellátására, beleértve a számítástechnikai és internet-alapismeretek elsajátítását is. (Király, 2002)

Noha a magyar kormányzat rövid idő alatt igen sok eredményt ért el, továbbra is megmaradt néhány fontos belső kihívás, amelynek meg kell felelni.

- Ezek között van a szabályozási és a költségvetési keretrendszereknek a rugalmasság növelését, az együttműködés elősegítését és a források átcsoportosíthatóságát célzó frissítése.
- A magyar társadalom viszonyai között rendkívül komoly erőfeszítéseket kell tenni a digitális szakadék csökkentésére és a szélessávú hozzáférés javítására annak érdekében, hogy a e-szolgáltatások szélesebb körben terjedjenek el, továbbá, hogy az elektronikus kormányzat fejlesztése folyamatosan, haladjon előre.
- A kommunikációs és oktatási programoknak folyamatosan szem előtt kell tartaniuk az informatikai készségek növelését, és annak elősegítését, hogy a mind a köztisztviselők mind pedig az állampolgárok is megértsék a digitalizálásból fakadó előnyöket. (Mező, 2007)

2.6. Az elektronikus közigazgatás eddigi eredményei és további céljai

Magyarország sikeresen teljesítette az Európai Unió által értékelt húsz elektronikus szolgáltatás biztosítását, sőt, további erőfeszítéseket is tett, hogy az elektronikus szolgáltatások körét tovább bővítse. Mára már Magyarországnak az elektronikus közigazgatási szolgáltatások kifinomultságára vonatkozó teljesítménymérések alapján sikerült az EU-28 tagállamok átlagértékei fölé emelkednie.

Mivel a legtöbb szolgáltatás egészen új, a szolgáltatások igénybevételi szintje – azok magas kidolgozottsági szintje ellenére – továbbra is alacsony. Igaz, elmondható, hogy a közelmúltban jelentősen növekedett a felhasználók érdeklődése ezen szolgáltatások iránt. (Mező, 2007)

A központi elektronikus kormányzat sikeresen csatlakozott az Európai Unió infrastrukturális rendszereihez és megteremtődtek az elektronikus közigazgatás integrációjának alapját biztosító Központi Elektronikus Szolgáltató Rendszer elemei is. A következő évek feladata az elektronikus ügyintézés kiterjesztése a közigazgatás egészére.

A legkeresettebb szolgáltatások teljes körű elektronizálása, az e-fizetés megteremtése, valamint a biztonságos azonosító rendszer bevezetése a legfőbb cél a kormányzati elfogadásra váró középtávú elektronikus közigazgatás stratégiában. A tervek szerint két éven belül otthonról intézhetünk szinte már minden hivatalos ügyet, feltéve, hogy sikerül a fejlesztéseket a tervek szerint megvalósítani.

A jövőbeni célkitűzések között az elektronizáltság és a szolgáltatások hatékonyságának növelését, a pán-európai működés megalapozását jelölte meg az elfogadásra váró E-közigazgatás 2010 középtávú kormányzati stratégia, amely kiemelt feladatnak tekinti, hogy a

jövőben minél szélesebb körben vegyék igénybe az állampolgárok és vállalkozások az új technikai lehetőségeket. (Farkas, 2008)

2.7. Néhány közigazgatási honlap és szolgáltatás

Szeretnénk felhívni a figyelmet néhány olyan honlapra, amelyeken keresztül az e-közigazgatás körébe tartozó, különböző minőségű szolgáltatások vehetők igénybe:

- Miniszterelnöki Hivatal (www.meh.hu) – célja elsősorban az egyoldalú, a hivataltól az állampolgároknak és szervezeteknek felé történő tájékoztatás, információközlés.
- Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata (www.szegedvaros.hu) – célja szintén elsősorban az egyoldalú, a hivataltól az állampolgároknak és szervezeteknek felé történő tájékoztatás, információközlés, azonban az előbbitől eltérően helyi, önkormányzati szinten.
- Szeged Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala önkormányzati portál (<https://eservices.szeged.eu/eku/ugytipusok.php>) – alapszintű elektronikus ügyintézés biztosítása az ügytípusnak megfelelő dokumentumok letöltésének biztosításával.
- Magyarország (ügyfélkapu) (www.magyarorszag.hu) – a legátfogóbb elektronikus közigazgatási szolgáltatás biztosítása, tájékoztatás jogszabályokról, közigazgatási eljárásokról, időpontfoglalás, egyes ügyek részleges, vagy teljes elektronikus módon történő intézésének biztosításával.

3. Agrár-szakigazgatás

3.1. A magyar agrárgazdaság céljai

Az agrárgazdaság fejlesztéséről szóló 1997. évi CXIV. törvényt az Országgyűlés annak érdekében alkotta, hogy

- a magyar agrárgazdaság hosszútávra szóló, környezeti szempontból fenntartható és széles körű közmegegyezésen alapuló fejlődését elősegítse;
- megteremtse az agrárfejlesztés kiszámítható és konjunkturális okokból meg nem kérdőjelezhető tartós kereteit;
- kijelölje a gazdasági és társadalmi célokat, meghatározza az alapvető fejlesztési elveket és a megvalósításhoz szükséges eszközöket;
- segítse a mezőgazdasági foglalkoztatást, és hozzájáruljon a mezőgazdasági termelők életszínvonalának javításához, jövedelemszerzési lehetőségeinek a társadalmi átlaghoz való közelítéséhez, erősítse a vidék lakosságmegtartó képességét;
- elősegítse az Európai Unió keretei között a versenyképes gazdálkodást, a szerkezetváltást, a széles körű agrár-környezetgazdálkodást, valamint az ehhez szükséges adatbázis és intézményrendszer működtetését.

A magyar agrárgazdaságban a következő célokat kell érvényesíteni:

- a termelés versenyképességének javítása, a mezőgazdasági termelés és a piaci szabályok feltételeinek olyan alakítása, amelynek eredményeként megfelelő mennyiségben és minőségben legyen kielégíthető a lakosság élelmiszerszükséglete, a környezetkímélő gazdálkodás és az élelmiszerbiztonság szakmai szabályai szerint;
- a nemzetgazdaság más ágazataihoz viszonyított esélyegyenlőség megteremtése, hogy a mezőgazdaságból élők arányos tőke- és munkajövedelmet szerezhessenek meg;
- az agroökológiai adottságokra alapozott termelés folytatása, amely képes kihasználni a természeti és gazdasági adottságok nyújtotta előnyöket;
- vidékfejlesztéssel és a foglalkoztatás növelésével hozzájárulás a vidéken élők életminőségének javításához, ezáltal a vidék lakosságmegtartó képességének növeléséhez;

- a szabályozó, ösztönző és támogatási rendszer segítse a termelés és a környezeti érdekek közötti összhang megteremtését, a környezetkímélő gazdálkodás és a vidékfejlesztési célok megvalósulását;
- a környezetvédelem és természetvédelem integrálásával valósuljon meg a mezőgazdaság fenntartható fejlődése;
- az agrárgazdaság emberi erőforrásainak fejlesztése, az agrár-innováció elősegítése;
- alternatív jövedelemforrások létrehozásának ösztönzése, elősegítése.

3.2. Az agrár-szakigazgatás

A szakigazgatás szervei a közigazgatás részeként, egy-egy szakterület irányítójaként, információgyűjtőjeként működnek a közigazgatáson belül, annak (részleges) felügyelete alatt: „A közigazgatási hivatal a Kormány kijelölt területi államigazgatási szerve.... A közigazgatási hivatal közvetlenül a közigazgatási hivatal vezetőjének ... vezetése alatt álló szervezeti egységekből, továbbá kormányrendeletben meghatározott ágazati szakigazgatási szervből ..., valamint - a Közép-magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal kivételével - kirendeltségekből áll....” (177/2008. (VII. 1.) kormányrendelet)

Az országban a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium irányításával 2007-től működik a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal. Feladatai közé tartozik az agrárpiacon rendtartás működésének szervezésével és ellenőrzésével kapcsolatban a hatósági és mezőgazdasági szakigazgatási feladatok ellátása a következő területeken:

- növénytermesztés, állattenyésztés, genetikai anyagok megőrzése,
- növényfajták állami elismerése, növényi szaporítóanyagok minősítése,
- borgazdálkodás,
- vadgazdálkodás és halászat,
- erdőgazdálkodás és az erdővagyon védelem, elsődleges faipari termelés, és ezekhez kapcsolódó szolgáltatások;
- mezőgazdasági termékforgalom,
- agrár-környezetvédelem,
- növényvédelem,
- talajvédelem,
- állategészségügy,
- takarmánybiztonság, takarmányhigiénia, takarmány-minőség,
- élelmiszerhigiénia, élelmiszer-biztonság, élelmiszer-minőség,
- állatgyógyászati termékek,
- vágóállatok vágás utáni minősítése,
- állatvédelem,
- mezőgazdasági célú vízgazdálkodás.

Ezen kívül a Hivatal ellátja földügyi igazgatási és hatósági feladatokat, az alaptvékenységéhez tartozó kutatási, fejlesztési, laboratóriumi, vizsgálati, tanácsadási, szakértői, tervezési és egyéb feladatokat is. (FVM MgSzH, 2007)

3.3. Az agrár-információs rendszerek működtetésének feltételei és céljai

A hatékonyan működő igazgathoz az adatokkal és információkkal kellően megalapozott döntések meghozatalához, számítógéppel támogatott információs rendszerek, valamint megfelelően frissített, pontos – és minél szélesebb körű adatokat tartalmazó – adatbázisok szükségesek. (Horváth, 2002)

Sokszor jelentett problémát, hogy az 1990-es évek elején összeomlott az ország agrár-

információs rendszere, mivel ennek következtében nem voltak megbízható és hozzáférhető adatok sem a termelők, sem az agrár-szakigazgatás számára. Az elmúlt közel két évtizedben, egyrészt nőtt az információs igények és az információs szolgáltatás közötti rés, másrészt gondot okozott a már megszerzett információkhoz való hozzáférés is; részben az adatok monopolizálása miatt, részben pedig azért, mert a termelők nem tudták, hogy hol érhetők el a szükséges információk. (Kapronczai, 2007)

Mára – az Európai Unióhoz való csatlakozással – az Unió által megkövetelt agrárinformációs rendszerek kötelező működtetésével jelentősen változott a helyzet. Ezzel együtt van néhány olyan szempont, ami nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a már kiépült agrárinformációs rendszerek megfelelő információkat biztosítsanak mind a termelők, mind az agrár-szakigazgatás számára:

- Esélyegyenlőség: Minden termelő számára biztosítani kell a döntésekhez szükséges információt, egyik termelő sem kerülhet előnybe, vagy hátrányba.
- Kölcsönös információs szolgáltatás: Az agrárinformációs rendszerek megfelelő működéséhez, az információs szolgáltatáshoz szükséges, hogy a termelők megfelelő adatokkal lássák el azt.
- Állami kényszerítés: Egyes adatok szolgáltatását jogszabály írhatja elő, ez általában a kötelező statisztikai adatszolgáltatást jelenti.
- Önkéntesség: Az agrárinformációs rendszerek általában reprezentatív, (nem teljes körű, minden adatot tartalmazó) rendszerek, amelyben jelentős szerepe van – különböző ösztönző eszközökkel elősegítve – a termelők önkéntes adatszolgáltatásának is.
- Bizalom és anonimitás: Az információs szolgáltatás ösztönzése érdekében elengedhetetlen az adatszolgáltató termelő részéről meglévő bizalom. Ehhez a termelőnek biztosnak kell lennie abban, hogy adataival nem élnek vissza, továbbá az adatok információs rendszeren belüli kezelése biztosítja az anonimitást.
- Érdek: Szükséges a termelők érdekelté tétele, akár pénz, akár megfelelő információs szolgáltatás, szaktanácsadás formájában. (Kapronczai, 2007)

Az agrárinformációs rendszereknek és a hozzájuk kapcsolódó adatbázisok kiépítésének négy fő célja: a vállalkozások tevékenységének segítése, az agrárkormányzatnak elvárásainak való megfelelés, az unió igényeinek kielégítése, valamint a közvélemény tájékoztatása, az oktatás és kutatás támogatása.

3.4. Információs rendszerek az agrár-szakigazgatásban

Az Európai Unióhoz való csatlakozás tehát jelentős változást hozott a magyar agrárgazdaság helyzetében. Ahhoz, hogy az agrár-szakigazgatás új és komplex feladatait hatékonyan legyen képes ellátni, továbbá az agrárszektor hozzájuthasson az uniós támogatásokhoz, megfelelően működő információs rendszerre van szükség.

Bár Magyarország a csatlakozás előtt jelentős lemaradásban volt az agrárinformációs rendszerek kiépítése és használata terén, ezt mára már sikerült ledolgozni. A magyar agrárinformációs rendszer alapját öt nagy információs rendszer jelenti, ezek a statisztika, a Tesztüzemi Rendszer, a Piaci Információs Rendszer, az Integrált Igazgatási és Ellenőrző Rendszer, továbbá a Mezőgazdasági Számlarendszer: (Kapronczai, 2007)

- Az agrárstatisztika az EUROSTAT koordinálásával szerteágazó területeken gyűjt és nyújt statisztikai jellegű információkat az Unión belüli folyamatokról, a főbb tendenciákról.
- A Tesztüzemi Rendszer feladata a gazdaságok pénzügyi folyamatainak, jövedelemhelyzetének nyomon követése.
- A Piaci Információs Rendszer egyrészt a termelők, másrészt a brüsszeli apparátus információigényeinek kielégítését szolgálja.

- Az Integrált Igazgatási és Ellenőrző Rendszer egy technikai jellegű információs rendszer, ami elsősorban az Unió adminisztrációjának működését segíti: a támogatások elnyerését szolgáló információs rendszer, ami az adófizetők pénzéből történő kifizetések elszámolását és ezek ellenőrzését végzi.
- A Mezőgazdasági Számlarendszer feladata az Unió által megadott termékkörre vonatkozó termelési, felhasználási, technológiai adatok konzisztens összefogásával a termelési érték, a hozzáadott érték és a jövedelempozíciók dokumentálása, előrejelzése, továbbá agrárpolitikai intézkedések várható hatásainak becslése.

3.5. Agrárgazdasággal kapcsolatos honlapok

Végezetül a magyar agrárgazdászhoz kapcsolódó rengeteg honlap közül csupán néhányra szeretnénk felhívni a figyelmet:

- Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium: www.fvm.gov.hu – célja a szakterülethez kapcsolódó tájékoztatás, információközlés.
- Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal: www.ommi.hu – célja elsősorban a termelők tájékoztatása, információközlés.
- Központi Statisztikai Hivatal mezőgazdasággal kapcsolatos adatbázisa: portal.ksh.hu/portal/page?_pageid=37,597167&_dad=portal&_schema=PORTAL – célja a mezőgazdasággal kapcsolatos statisztikai adatközlés.
- Agrárgazdasági Kutató Intézet: www.akii.hu – célja az agrárgazdasághoz, agrárpolitikához kapcsolódó elemzések, adatok, valamint a Tesztüzemi Információs rendszer adatainak közzététele.

Irodalomjegyzék

- Dudás Ferenc (2008): A magyar közigazgatás teljesítőképességének növelése a kihívások tükrében. Vezetői tudás.
<http://www.vezetoitudas.hu/pages/articles.aspx?id=A21CFFCF-A9DC-465C-9481-1BF8BE05D02C> (2008.09.10.)
- Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal,
<http://www.fvm.hu/main.php?folderID=2071>, 2007
- Farkas Katalin (2008): Néhány év múlva kiürülhetnek a hivatalok. Origo Üzleti negyed.
<http://www.origo.hu/uzletinegyed/magyar gazdasag/20071130-ekozigazgasat.html>
 (2008.09.10.)
- Horváth Imre (2002): Közigazgatási szervezés- és vezetéstan. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs.
- Kapronczai István (2007): Információs rendszerek a közös agrárpolitika szolgálatában. Szaktudás Kiadó Ház. Budapest.
- Király Ferenc (2002): E-közigazgatás Európában és Magyarországon. eVilág.
<http://www.pointernet.pds.hu/uj sagok/evilag/2002/00/evilag-15.html> (2008.09.10.)
- Kovács V. Gábor (2007): E-közigazgatási informatikai rendszerek jogi szabályozása.
http://www.kovacs vg.hu/C_E-kozigazgatasiRendszerekSzabalyozasa.html
 (2008.09.10.)
- Mehlhoffer Viktor (szerk.) (2008): Az e-közigazgatás, mint a digitális írásbeliség része. Govsys. Integrált önkormányzati rendszer. <http://www.govsys.hu/index.jsp>
 (2008.09.10.)
- Mező Margit (szerk.) (2007): Az e-kormányzat helyzete Magyarországon. eVilág.
<http://www.pointernet.pds.hu/uj sagok/evilag/2006-ev/12/20070215143419412000000378.html> (2008.09.10.)

Molnár Szilárd et al. (2006): E-közigazgatás – Éves jelentés 2005. BME-UNESCO Információs Társadalom és Trendkutató Központ – INFONIA Alapítvány. Budapest. 2006.

Varga Csaba (2007): Az információs társadalom e-kormányzása, e-önkormányzása, e-közigazgatása. Külker Online. http://www.kulker-online.eu/component/option,com_docman/task,doc_download/gid,43/ (2008.09.10.)

Wikipédia <http://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%B6zigazgat%C3%A1s> (2008.09.10.)